

Høgskolen i **Hedmark**

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Therese Weymar

Bachelor oppgave

Foreldresamarbeid med minoritetsforeldre i barnehagen

Parental cooperation with minority parents in kindergarten

BLUS

2016

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket JA NEI
Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

Innhold

INNHold	2
NORSK SAMMENDRAG	4
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	5
FORORD	6
1.0 INNLEDNING	7
1.1 PRESENTASJON OG BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA OG PROBLEMSTILLING.....	8
1.2 PRESISERING AV PROBLEMSTILLING	8
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING OG AVGRENSNING	9
1.4 BEGREPSAVKLARING.....	9
2. TEORETISKE PERSPEKTIVER	11
2.1 INTERKULTURELL KOMPETANSE	11
2.2 DET VANSKELIGE KULTURBEGREPET.....	11
2.3 PIERRE BOURDIEU OG RICHARD RORTY	13
2.4 DEN HERMENEUTISKE SIRKEL – FORSTÅELSESSIRKELEN	14
2.5 INTERKULTURELL KOMMUNIKASJON.....	16
2.6 MENING, INNFLYTELSE OG STØTTE.....	18
3. METODE	20
3.1 KVALITATIV METODE OG EN FENOMENOLOGISK TILNÆRMING	20
3.2 INTERVJU	21
3.3 DATAINNSAMLING	21
3.4 ANALYSEARBEID.....	22
4. ANALYSE, TOLKNING OG DRØFTING AV FUNN	23
4.1 SAMARBEID.....	23

4.2	KOMMUNIKASJON	25
4.3	INNFLYTELSE OG MEDVIRKNING	27
4.4	STØTTE (FORSTÅELSE) OG MENING.....	28
5.	KONKLUSJON OG AVSLUTNING	30
6.	REFERANSELISTE	33-34

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til pedagoger og foreldre

Vedlegg 3: Følgebrev fra Høyskole i Hedmark

Vedlegg 4: Figurer

Norsk sammendrag

Tittel: Foreldresamarbeid med minoritetsforeldre i barnehagen	
Forfatter: Therese Weymar	
År 2016	Sider: 34
Emneord: Foreldresamarbeid – Flerkulturell barnehage - minoritetsforeldre	
<p>Sammendrag: Mange pedagoger opplever foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre som krevende. Dette er en kvalitativ studie om hvordan pedagoger kan bedre samarbeidet med minoritetsforeldre. Oppgaven inneholder ulike teorier som kan bidra til økt forståelse for hvorfor dette samarbeidet kan være vanskelig. Videre tar oppgaven for seg ulike former for kompetanse jeg mener er viktig å inneha for å bedre foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre.</p> <p>I den kvalitative studien er det gjennomført intervjuer med to pedagoger og en minoritetsforelder for å undersøke hvordan foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre kan foregå i ulike barnehager. Funnene viser at det var forskjeller i hvordan pedagogene møtte minoritetsforeldrene og at det er store forskjeller i hvordan pedagogene føler seg rustet til de utfordringene foreldresamarbeidet kan by på. Pedagogene selv etterspør mer flerkulturell pedagogikk på utdanningsnivå.</p>	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: Parental cooperation with minority parents in kindergarten	
Authors: Therese Weymar	
Year: 2016	Pages: 34
Keywords: Parental cooperation- multicultural kindergarten- minorityparents	
Summery: Many educators have suggested that they experience difficulties in cooperation and engagement with parents of children who are from ethnic minority background. This is a qualitative study which seeks to understand and illustrate examples of how teachers can seek to understand and improve the level of cooperation with minority parents. This thesis contains various theories that can contribute to an increased awareness and provide understanding of why this partnership can too often be a difficult one. The findings of the research revealed that there were clear differences in how educators conversed with minority parents. In some situations the educators felt ill prepared for the challenges parents of ethnic minorities propositioned them with. Subsequently, educationists have requested more training in diversity and for the educational curriculum be more multicultural.	

Forord

Min interesse for flerkulturell pedagogikk kom som et resultat av å få jobb som pedagogisk leder i en flerkulturell barnehage.

Tusen takk til mine to styrere som ga meg sjansen til å jobbe med fantastiske barn og voksne og som har veiledet meg til å søke løsninger på ulike utfordringer med et åpent sinn. Det har vært et enormt lærerikt år.

Tusen takk til Christian, Daniela og Tobias som har vært så tålmodige med meg i en hektisk skriveprosess. Jeg lover å ta bedre vare på dere nå.

Tusen takk til min medstudent Lise for utallige gode diskusjoner og refleksjoner rundt temaet foreldresamarbeid.

Tusen takk til mine informanter som stilte opp til intervju og ga så mye av seg selv.

Tusen takk til min veileder Sphresa Basha, for uvurderlig hjelp og for å svare på mail både dag og natt.

Oslo 03.05.2016

Therese Weymar

1.0 Innledning

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (KD, 2011, s.7).

Et godt foreldresamarbeid er en svært viktig del av det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Barnas utvikling er i stor grad knyttet til foreldrenes trivsel og tillit til barnehagen, og at personalet og foreldrene samarbeider om de to store oppdragelsesarenaene fungerer på en måte som fremmer barnas trivsel og læring (Drugeli & Onsøyen, 2010, s.11). Samarbeidet med foreldre i barnehagen består i hovedsak av de uformelle møtene ved levering og hentesituasjoner. Det er i stor grad her informasjon om barnet og barnets hverdag utveksles, og selv om de er korte er disse uformelle møtene i mine øyne svært viktig for å skape tillitt og trygghet mellom personalet og de foresatte. De uformelle dialogene skaper grunnlaget for å kunne snakke åpent og fortrolig ved de mer formelle møtene som foreldresamtaler og foreldremøter.

Begrepet samarbeid blir av Birthe Ravn (1995) forklart som:

Et forhold mellom mennesker som i respekt for hverandres forskjellige kunnskap, ferdigheter, egenskaper og holdninger arbeider mot samme mål på grunnlag av en felles sum ressurser. Det ideelle samarbeidet hviler på gjensidig tillit og på en felles ansvarsfølelse og beslutnings tagen. Det dreier seg om et likeverdig forhold (s.240).

Barnehageloven bruker begrepene forståelse, lydhørhet, respekt og innsikt når den beskriver hvordan et ønsket samarbeidet mellom personalet og foresatte bør være, og hvor samarbeid i møte med foreldre med minoritetspråklig bakgrunn blir spesielt vektlagt.

Forskning gjort i Norge og Danmark viser at mange pedagoger finner samarbeidet med minoritetsforeldre som spesielt vanskelig og krevende. En nasjonal surveyundersøkelse kalt: *Den flerkulturelle barnehagen i rurale områder*, gjennomført av Høyskolen i Hedmark (2011) viser at barnehagelærere selv mener det trengs spesiell kunnskap for å arbeide i en flerkulturell barnehage. Ingrid Bø (2002) hevder at viktige faktorer i samarbeidet med minoritetsforeldre er personalets væremåte, holdninger og måter å kommunisere på.

1.1 Presentasjon og begrunnelse for valg av tema og problemstilling

Bakgrunn for valg av oppgave kommer etter egen erfaring av å føle på min egen utilstrekkelighet i jobben min som pedagogisk leder i en flerkulturell barnehage.

Jeg opplevde fort at jeg ikke fikk samme kontakt med foreldrene som jeg tidligere var vant med. Dette var mye på grunn av språkbarriere, og etter hvert følte jeg at jeg kun var i kontakt med foreldrene når det var en viktig beskjed jeg *måtte* gi. Jeg opplevde også at min nye foreldregruppe hadde andre ønsker og forventninger til barnehagens hverdag enn jeg tidligere var vant til og at vi i mange tilfeller hadde ulikt syn på barn og barndom. En morgen møtte jeg en mor som satt i garderoben og gråt. Jeg satt meg ned ved siden av henne og spurte hva som var galt. Hun forteller at hun trodde hun var en god mor, helt til barnet hennes begynte i barnehagen. Dette utgjorde vendepunktet for meg og jeg begynte å reflektere rundt hvordan jeg som profesjonell yrkesutøver møter og kommuniserer med disse foreldrene og hvordan jeg kan skape et godt foreldresamarbeid bygget på gjensidig tillit og respekt.

1.2 Presisering av problemstilling

I rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det:

I møte med foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn har barnehagen et spesielt ansvar for at foreldrene har mulighet til å forstå og gjøre seg forstått i barnehagen. Å møte foreldre fra ulike kulturer, både innen det norske samfunnet og fra andre land, krever respekt, lydhørhet og innsikt. Dette forutsetter at personalet er bevisste og tydelige i egen yrkesrolle og trygge på egen kompetanse (KD, 2011, s 20).

Jeg vil i denne oppgaven sette fokus på hvordan pedagoger kan skape gode rammer for foreldresamarbeid med minoritetsforeldre. Hva er det som gjør at mange pedagoger finner dette samarbeidet spesielt krevende? Hva er det viktig for meg å være bevisst på i møte med foreldre fra en annen kultur enn meg selv? Jeg vil undersøke hva flerkulturell kompetanse for meg som pedagog innebærer og hvordan jeg kan bruke denne kompetansen i min yrkesprofesjon som barnehagelærer.

Min problemstilling blir derfor:

Hvordan kan pedagoger skape et bedre samarbeid med minoritetsforeldre?

1.3 Oppgavens oppbygning og avgrensning

I denne oppgaven vil jeg først presentere elementer jeg mener er viktig for et godt samarbeid med minoritetsforeldre. Jeg vil se på begrepet kultur og kulturforståelse, noe jeg mener er en forutsetning i et flerkulturelt samarbeid. Videre vil jeg presentere Pierre Bourdieus teorier om habitus og doxa som kan gi oss en forståelse for hvorfor individer handler som de gjør og hvorfor det er vanskelig å endre praksis. Pierre Bourdieus teorier gir også et innblikk i hvordan menneskers doxa kan skape fordommer og førforståelser til hvordan «de andre» er, noe som vil ha innvirkning på samarbeidet. Jeg vil også vise til Bourdieus teorier rundt sosial og kulturell kapital. Jeg vil vise til den amerikanske filosofen Richard Rorty sin definisjon av «The othering» eller «de andre». Videre vil jeg se på Gadammers hermeneutiske sirkel for å få et innblikk i hvordan vi kan endre vår habitus og doxa. Videre vil jeg presentere Øyvind Dahl sin kulturfiltermodell. Kulturfiltermodellen viser tydelig hvilke komplikasjoner eller misforståelser som kan oppstå i en kommunikasjonssituasjon, der avsender og mottaker tolker hverandre ut ifra ulike kulturelle ståsted. Jeg vil se på ulike faktorer ved et samarbeid som maktposisjoner, mulighet for innflytelse, mening og støtte. Deretter vil jeg redegjøre for mitt valg av metode for å samle inn og analysere data, for deretter å tolke og drøfte resultatene. Jeg har valgt å intervju to barnehagelærere og en minoritetsforelder. Jeg avslutter med en konklusjon.

1.4 Begrepsavklaring

Monokulturell barnehage

En monokulturell barnehage kan defineres som en barnehage der barn, foreldre og ansatte er like hva gjelder språklige, kulturelle og religiøse uttrykk. Forventninger til tenke- og handlingsmåter har utspring i en forståelse av felles kulturarv.

Flerkulturell barnehage

Begrepet flerkulturell barnehage brukes ofte når en andel av barna har innvandrerbakgrunn. I følge Spernes og Hatlem (2013) er det ikke andelen innvandrerbarn alene som definerer en flerkulturell barnehage. Derimot er det hva barnehagen gjør i praksis og hvordan barnehagens innhold, arbeidsmåter og organisering omfavner kulturelt mangfold. Dette betyr at personalet må være åpne for endring og utvikling som er tilpasset en flerkulturell praksis.

Minoritet og majoritet

Minoritet er et begrep som brukes om en folkegruppe som utgjør et mindretall av et lands befolkning. Majoritet er det motsatte av minoritet, og som beskriver et flertall.

Interkulturellkommunikasjon

Interkulturellkommunikasjon setter fokus på hvordan aktører kan kommunisere og forstå hverandre på tross av kulturelle barrierer.

Etnosentrisme

Etnosentrisme handler om å vurdere fremmede skikker og verdier ut ifra egen kultur. Vår egen kultur, normer og skikker anses og vurderes som det naturlige og riktige, mens andres kultur og levemåter blir sett på som mindreverdige og unormale.

Kulturrelativisme

Kulturrelativisme handler om et syn hvor man mener at kultur må sees i lys av den kontekst handlingen foregår i. Handlinger og tradisjoner, som for eksempel barneekteskap vil kunne forsvares i lys av at det gir mening for de som utfører det.

2. Teoretiske perspektiver

2.1 Interkulturell kompetanse

Norske barnehager har lang tradisjon av å ha en monokulturell forankring i forhold til språk, tradisjon og religion. Ideen om likhet og homogenitet har stått sterkt i samfunnet og innenfor utdanningsinstitusjoner (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s 24). Vi lever i et dynamisk samfunn som stadig forandrer seg. Barnehagen blir mer mangfoldig og barnehagelæreren får nye ansvarsområder og man ser behovet for å endre og tilrettelegge praksis for barn og foreldre. Minoritetsforeldre som på ulike måter bryter med det som kan oppfattes som «normalt» i måter å leve og oppdra barn på kan utfordre våre majoritetsdiskurser i pedagogisk arbeid og tenkning. Ofte blir dette forklart i forhold til kultur og kulturforskjeller.

For å kunne inngå et godt samarbeid med minoritetsforeldre kreves det en viss innsikt i kulturforståelse og det fordrer at man er i besittelse av interkulturell kompetanse.

Kulturforståelse dreier seg om innsikt i både hvordan vår egen og andres forståelse av virkeligheten er formet i samspill med andre. Kulturforståelse innebærer både å ha kunnskap om hvordan kulturer faktisk styrer tenkning, følelser og handlinger aktørene imellom, og ha teoretisk innsikt og et kritisk analytisk perspektiv på kultur som tilstedeværende fenomen i enhver samhandling mennesker imellom (Qureshi, 2009, s.208). Interkulturell kompetanse kan beskrives som summen av den totale kulturkunnskapen og hvordan den brukes i samhandling med andre. Å tilegne seg denne type kompetanse krever kunnskap, erfaring og øvelse.

2.2 Det vanskelige kulturbegrepet

Det er viktig for en pedagog og det øvrige personalet i barnehagen å ha et bevisst forhold til kultur. Hvilket syn man har på kultur vil ha innvirkning på pedagogisk praksis i barnehagen.

Det finnes mange måter å forstå kultur på. I en stadig mer dynamisk verden er det to ulike begreper av kultur jeg vil se nærmere på. Den første er den beskrivende kulturforståelse, også kalt essensialistisk kulturforståelse. Øyvind Dahl (2015) definerer det slik:

«Med essensialistisk kultur antas det at det er en essens, en kjerne som uttrykker en homogenitet og en særegenhet i en bestemt kultur. Det kan være ferdigheter, væremåter og oppfatninger som anses som karakteristiske for akkurat denne kulturen» (s.38).

Denne måten å forstå kultur på beskriver kultur som noe vi har, noe vi er født med eller har nedarvet gjennom generasjoner og som tilskrives en hel folkegruppe innenfor et geografisk område. Ved et slikt syn på kultur vil det være naturlig å snakke om kulturforskjeller og at det kan oppstå situasjoner som vi kaller kulturkollisjoner ved å anta at en hel folkegruppe deler de samme verdier, normer og tanker.

Det motsatte av den beskrivende kulturforståelse er den dynamiske kulturforståelse. Denne måten å forstå kultur på handler om at kultur er ikke noe mennesker har, men noe mennesker skaper i møter med hverandre. Hylland Eriksen (1998) beskriver det slik:

«Kultur er det omskiftelige meningsfelleskapet som gang på gang etableres og forandres når mennesker gjør noe sammen» (s.25).

Dette betyr ikke at man ikke har med seg visse kulturelle referanserammer inn i møte med andre, men åpner opp for forståelsen for at sosiale kontekster og personlige preferanser har like mye å si for hvordan et individ tenker og handler. Vi kan si at det er samspillet mellom kultur, kontekst og individets personlige egenskaper som legger grunnlaget for individets handlinger, tanker og valg. Videre ser vi ved denne tilnærmingen at kultur ikke er statisk, men stadig i forandring i møter med mennesker. Ny kunnskap og nye erfaringer vil kunne forandre måten vi ser og opplever verden på, og slik vil med tiden ny kultur oppstå og dannes.

Det er viktig å være bevisst på at en selv har med seg kulturelle referanserammer inn i samarbeidet med minoritetsforeldre. Det er et faktum at det er lett å tolke andres handlinger og utsagn ut fra vår egen erfaring, kulturelle og moralske normer og verdier. Dette kan vi knytte opp mot begrepet etnosentrisme. Begrepet etnosentrisme betyr at man vurderer andre kulturer ut i fra sin egen kulturelle målestokk, hvor din egen kultur står i sentrum og hvor andre kulturer rangeres etter hvor mye de ligner på din egen (Dahl, 2015, s.73). Til sammenligning vil det motsatte av en etnosentrisk holdning være en kulturel relativistisk holdning. Dette synspunktet omhandler synet om at kultur er relativt og bare kan forstås ut i fra seg selv. Ifølge en gjennomført kulturel relativistisk tenkemåte vil det være umulig å rangere kultur etter kvalitet, moral eller utviklingsnivå, da alt vil fortone seg som like bra,

forutsatt at det var en del av kulturen (Eriksen & Sajjad, 2011, s.47). Verken ren etnosentrisme eller kulturel relativisme er ønskelig i praksis. Ved ren etnosentrisme vil man ikke være i stand til å se at noe som er annerledes kan være positivt og en berikelse, mens kulturel relativisten på sin side ikke er i stand til å ta moralske og verdibaserte holdningsvalg. Allikevel mener jeg at kulturel relativismen fremhever et viktig poeng i form av viktigheten av å forstå menneskers handlinger ut ifra sin egen kontekst. Dette betyr ikke at man skal godta eller akseptere alt, men at det kan gi en forståelse for hvorfor mennesker handler og agerer som de gjør.

2.3 Pierre Bourdieu og Richard Rorty

Våre egne holdninger og verdier har mye å si for hvordan vi møter andre mennesker. Pierre Bourdieus teorier og Richard Rortys definisjon av «the othering», gir oss et bilde av hvor internalisert våre holdninger og verdier er i oss og hvordan det kan gi utslag i møte med andre.

Den franske sosiologen Pierre Bourdieu bruker begrepet habitus for å forklare individets ubevisste handlinger. I begrepet habitus ligger de kroppslige og kognitive strukturene som til sammen utgjør grunnlaget for måten individet tenker og handler på. Våre erfaringer og opplevelser er med på å forme vårt eget habitus. «De tilsynelatende mest ubetydelige kroppsteknikker: håndbevegelser eller ganglag, måter å sette seg eller pusse nesen på, munnens bevegelser når en spiser eller snakker» (Bourdieu, 2002, s.207). Det er ofte slik at vi søker mennesker med samme habitus som oss selv. På denne måten holdes habitusen stabil, hvor man kan opprettholde følelsen av forståelse og bekreftelse på sine tanker og handlinger. Møter vi derimot mennesker med en annen habitus enn oss selv, utfordres vi til å tenke annerledes, og vår habitus blir utfordret. Bourdieu påpeker at det er vanskelig å forandre sin habitus, men at det er mulig. Han bruker også begrepet doxa, som er nært beslektet til begrepet habitus. Doxa kan forstås som den etablerte forståelse av hva som er riktig og galt. Doxa er de normer og verdier vi tar som en selvfølgelighet innenfor et gitt felt, og som gjør at man ofte lager seg en førforståelse av hvordan «de andre» er. I møte med minoritetsforeldre som har en annen doxa enn oss selv, vil dette kunne føles unaturlig og i mange tilfeller rett og slett feil. Slikt skjer ofte ubevist, og dersom en selv oppfatter at den andres kultur skiller seg vesentlig fra egen, er det en fare for at en betegner den andres kultur

og tradisjoner både som uforståelig, primitiv og dels uakseptabel i sammenligning med ens egen (Qureshi, 2009, s 216). Bourdieu brukte også begrepene «sosial kapital» og «kulturell kapital». «Sosial kapital kan defineres som ressurser koblet til en aktørs sosiale relasjoner i et sosialt nettverk» (Holm, 2011, s.98). «Kulturell kapital» er ressurser som utvikles gjennom oppvekst og utdanning (Holm, 2011, s.99). Bourdieu mente at dette var viktige elementer når mennesker omgås, og hvordan de ser på hverandre.

Den amerikanske filosofen Richard Rorty bruker begrepet «The othering» for å beskrive hva som kan skje når to aktører med ulik kulturell bakgrunn møtes.

By “othering”, we mean any action by which an individual or group becomes mentally classified in somebody’s mind as “not one of us”. Rather than always remembering that every person is a complex bundle of emotions, ideas, motivations, reflexes, priorities, and many other subtle aspects, it’s sometimes easier to dismiss them as being in some way less human, and less worthy of respect and dignity, than we are. Everything turns on who counts as a fellow human being, as a rational agent in the only relevant sense – the sense in which rational agency is synonymous with membership of our moral community (Rorty, 1993, s.124).

I følge Bourdieus teorier og Richard Rorty sin definisjon av «de andre», vil det være lettere for en norsk pedagog å prate med mor til Magnus enn med mor til Mohammed. Dette vil gå utover Mohammed. Hvilke signaler pedagogen sender til foreldrene, vil kunne være avgjørende for om foreldrene engasjerer seg i barnehagen.

2.4 Den hermeneutiske sirkel – forståelsessirkelen

Jeg har i forrige kapittel beskrevet Pierre Bourdieu og Rorty sine teorier om habitus, doxa og «de andre», og hvor viktig å ha et bevisst forhold til våre egne fordommer og stereotyper. Jeg vil nå se på hvordan fordommer kan omgjøres til etterforståelse.

Begrepet fordom ble tidligere knyttet til tanken om «ubegrunnet dom» under opplysningstiden. Den opprinnelige betydningen var i juridisk sammenheng en «foreløpig dom» hvor den endelige dommen enda ikke hadde falt (Dahl, 2015, s.116) Den tyske filosofen Hans-Georg Gadamer ønsket å rehabilitere uttrykket fordom til forforståelse. Tanken bak var at hvis begrepet kan kobles bort fra en ubegrunnet dom til en foreløpig dom,

kan begrepet brukes til å forklare selve forståelsesprosessen. Forforståelse er en stilltiende forståelse man har av seg selv, andre og ulike fenomener, inntil man får vite noe mer og reviderer sin forforståelse. Slik oppnår man «etterforståelse» (Dahl, 2013, s.116). Jeg vil se på Gadamer's hermeneutiske sirkel, også kalt forståelsessirkelen, for å få et innblikk i hvordan vi kan utvide vår forståelseshorisont. Gadamer utviklet i hovedsak sine teorier for å kunne forstå tekster, men jeg mener hans teorier og begreper er overførbare i møte mellom mennesker og i kommunikasjon. Gadamer innførte uttrykket forståelseshorisont.

«Horisonten er en synskrets som omfatter og omslutter alt som er synlig fra et bestemt punkt. Dersom vi beveger oss, vil også synsranden- horisontlinjen- flyttes og vi vil oppdage nye ting som ikke var synlig ved vårt første utkikksted» (Gadamer, 2010, s.341). Den hermeneutiske sirkelen gir oss et bilde av hvordan vi må forsøke å tolke delene for å få oversikt over helheten.

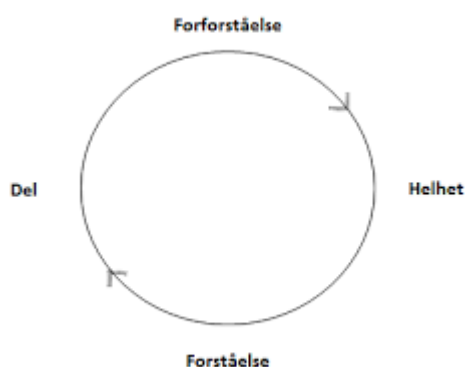

Fig.1 Den hermeneutiske sirkelen

Gadamer's hermeneutiske sirkel gir et bilde av at i møte med andre mennesker beveger vi oss fra forforståelse via forståelse til etterforståelse. Dette fordrer at begge parter er åpne for justeringer og tilpasse sine horisonter til hverandre. Dette betyr ikke at man i alle situasjoner vil kunne bli enige, men ved å flytte blikket og reflektere rundt hva den andre sier vil kunne danne en ny forståelse, nye helheter og nye mulighet til å trekke nye konklusjoner man tidligere ikke ville være i stand til.

2.5 Interkulturell kommunikasjon

Den danske forskeren Charlotte Palludan (2005) beskriver to ulike språktoner hun finner i sitt doktorgradsarbeid i samtaler mellom barn og voksne i barnehagen. Hun kaller disse for «undervisningstonen» og «utvekslingstonen». Undervisningstonen ble brukt når barna skulle lære noe, og hvor personalet forklarer og instruerer, mens utvekslingstonen var mer brukt i likeverdige samtaler, hvor begge parter deltar med spørsmål og fritt får uttrykke tanker og opplevelser (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s.94). Hun finner at undervisningstonen er sterkt representert i samtaler med barn som har et annet morsmål en dansk og at deres foreldrene blir møtt med samme tone. Videre ser hun at pedagogene har en tendens til å distansere seg og ikke anerkjenne minoritetsforeldre som likeverdige partnere. Både minoritetsbarn og foreldre posisjoneres og posisjoneres seg med andre ord som annerledes og ulike (Palludan, 2005, s.161). Slik forskning på barnehagehverdagen kan tyde på at diskurser som kan knyttes tett opp mot at den kulturelle majoriteten, har gjennomslag i barnehagen (Becher, 2015, s.55).

Nesten alle kommunikasjonssituasjoner innebærer ulike maktforhold, bevist eller ubevist. Det kan være kontekst, struktur og samfunnsforhold som innebærer asymmetriske situasjoner, der den ene kan ha mer makt enn den andre (Dahl, 2013, s.123). Et samarbeid mellom pedagoger og foreldre kan ofte kunne være preget av et asymmetri. En barnehagelærer forvalter en profesjonalitet gjennom sin høyskoleutdanning og utøver sitt fag i samsvar med barnehagens styringsdokumenter. Foreldrene møter barnehagelæreren i kraft av å være mor eller far til barn i barnehagen, og er på sin side «eksperter» på egne barn. Foreldrene har også rettigheter i forhold til medbestemmelse som er nedfelt i *Lov om barnehager* (2011) og i *rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2011).

Dette er to forskjellige utgangspunkt, og personalet må hele tiden søke arbeidsformer som fremmer symmetri og likeverdighet (Gjervan, Andersen&Bleka, 2012, s.94).

Når mennesker med ulike kulturer møtes og skal kommunisere, vil man kunne oppleve at sin egen kommunikasjonskultur og koder ikke blir forstått av den andre. Det kan være språket, mimikk, toneleie, humor og kroppsspråk. Dette kan føre til mange misforståelser da begge tolker eller mistolker hverandres signaler. Øyvind Dahl (2015) beskriver en slik kommunikasjonssituasjon som interkulturell kommunikasjon. Han beskriver det slik:

«Interkulturell kommunikasjon er en prosess som innebærer utveksling og fortolkning av tegn og meldinger mellom mennesker som representerer ulike kulturelle felleskap som er så forskjellige at deres stilskriving av mening påvirkes» (s.85).

Jeg vil vise til Øyvind Dahl sin kommunikasjons kulturfiltermodell. Den viser til en dynamisk forståelse av kultur og til hvilke komplikasjoner som oppstår når avsender og mottaker tolker hverandre ut ifra sine ulike kulturelle referanserammer.

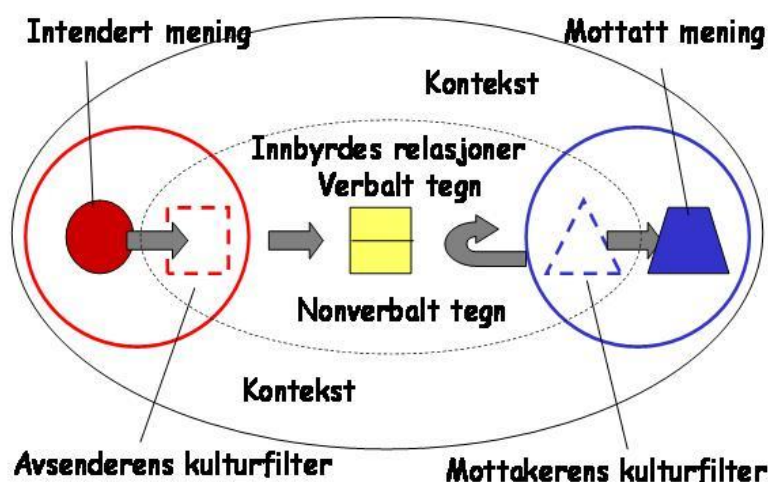

Fig.1.2 Øyvind Dahls kulturfiltermodell.

Denne modellen viser hvordan våre kulturfiltere er farget av vår oppvekst, opplevelser og erfaring. Den røde sirkelen representerer den intenderte meningen til avsender. Vi ser ved hjelp av den stiplede firkanten at meldingen går gjennom avsenders kulturfilter. På mottakers side må meldingen hentes inn, derav «kroken» på mottakers side, og videre gjennom mottakers kulturfilter. Hvis vi ser for oss avsenders melding som en firkant, så ser vi at firkanten må gjennom mottakers kulturfilter som er en trekant og at firkanten dermed kommer ut som et trapes. Firkanten er formet på veien. Det er et bilde av at mottaker mottar ut fra eget kulturelt ståsted og tolker utfra sine egne kulturelle forutsetninger (Dahl, 2015, s.92). Dette gjelder både verbal og nonverbal kommunikasjon. Nonverbal kommunikasjon spiller en viktig rolle i interkulturell mellommenneskelig kommunikasjon. Grunnen til dette er at nonverbale tegn kan ha ulik betydning i ulike samfunn. Nonverbal kommunikasjon omfatter kroppssadferd, mimikk, gester, kroppsbvegelser, kroppskontakt og bruk av avstand

og rom (Dahl 2015, s.176). Å se et menneske i øynene når man prater sammen, er i vestlig betydning et tegn på interesse og respekt. I mange land i Asia vil dette bli betraktet som svært respektløst.

Denne modellen viser hvordan misforståelser lett kan oppstå i samarbeid med minoritetsforeldre som har en annen kultur og benytter andre kulturelle koder

2.6 Mening, innflytelse og støtte

Gjervan, Andersen, & Bleka (2012) skriver om hvordan barnehagen kan ha en problemorientert eller en ressursorientert tilnærming til mangfold. I en barnehage hvor det pedagogiske arbeidet kun bygger på en monokulturell forankring, vil alt som er «annerledes» være problematisk og ofte uønsket. Derimot vil det i en barnehage med en ressursorientert tilnærming til mangfold være rom for et språklig, kulturelt og religiøst mangfold, hvor det er rom for alle og hvor alle blir inkludert.

Kunnskapsdepartementet kom i 2007 med en revidert utgave av Strategiplan *Likeverdig utdanning i praksis!* Der kan vi lese at målet for planen er bedre læring og større deltagelse av språklige minoriteter i barnehagen, og å utjevne forskjellene mellom minoritet- og majoritets befolkningen.

Alle barn skal sikres gode utviklingsmuligheter, og et godt samarbeid mellom barnehagen og foreldrene vil bidra til det. Foreldrene kjenner barna sine best og kan tilføre barnehagepersonalet nødvendige kunnskaper om dem. Samtidig kan de ansatte bidra til å støtte foreldrene som veiledere og omsorgspersoner. Det er viktig, ikke minst i forbindelse med tidlig språkstimulering av barna. Personalet og foreldrene må derfor kommunisere godt, og personalet må anerkjenne foreldrene som likeverdige partnere (KD, 2007, s.12-13).

Dette påpeker igjen hvor viktig det er at personalet i barnehagen er bevist på hvordan og hvilke muligheter man gir minoritetsforeldre til å fortelle om sine barn, utveksle tanker, erfaringer og ønsker, og hvordan vi som pedagoger begrunner vårt arbeid for foreldrene. Mening dreier seg om subjektivt opplevd følelsesmessig mening, det vil si om en opplever at det en bruker tid, energi og ressurser på, er betydningsfullt for seg selv og barnet (Becher, 2015, s 62). Istedenfor for å irritere oss over at det er få minoritetsforeldre på foreldremøter og andre tilstelninger i barnehagen, bør vi heller tenke på hvordan vi kan legge til rette for hvordan foreldremøter kan bli mer forståelig og gi mening, og dermed motivasjon til å delta

mer aktivt. Mening har sammenheng med forståelse, og at opplevelsen av å ha innflytelse ligger nær det å ha tro på egen kompetanse sier Ingerid Bø (2002).

I det flerkulturelle foreldresamarbeidet er det viktig å skille opplevelse fra mening i visse situasjoner. En klassisk eksempel er utetiden i all slags vær i barnehagen. I Norge er det å være ute i all slags vær helt naturlig, mens i andre deler av verden er dette helt utenkelig.

At det er nødvendig å skille opplevelsen av mening fra innholdet i bestemte meninger, blir tydelig når vi står ovenfor kulturforskjeller. Da ser vi at noen individer og grupper har en sterk opplevelse av mening i livet bygget på oppfatninger som andre ville finne merkelig eller skadelig. Kulturforskjeller trenger mye oppmerksomhet når vi arbeider for å styrke foreldre. Nettopp med sikte på å fremme opplevelsen av mening i foreldresamarbeidet, er det viktig at ulike oppfatninger bringes frem gjennom en toveis kommunikasjonsprosess og praktisk samarbeid mellom foreldre og fagfolk- og ikke som et program der eksperter forteller foreldrene hva de skal gjøre (Bø, 2002, s.31).

3. Metode

I dette kapittelet skal jeg presentere metoden jeg har brukt gjennom dette prosjektet. Metoden er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke (Dalland, 2015, s.112). Det kreves nøye overveielser for hva som er riktig metode for å få svar på det man ønsker å undersøke. Dette gjelder både etiske vurderinger, samt hva som praktisk lar seg gjennomføre. Metoden hjelper oss til å samle inn data, det vil si informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2015, s. 112).

3.1 Kvalitativ metode og en fenomenologisk tilnærming

Det finnes ulike metoder for å skaffe oss samfunnsvitenskapelige data. Jeg har valgt en kvalitativ metode for min studie.

De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2015, s.112) I en kvalitativ metode legges det vekt på nærhet, samtale og observasjon av et fåtalls studieobjekter eller informanter, for å få et innblikk i hvordan den enkelte føler, tenker og handler.

Jeg har valgt å intervju to barnehagelærere og en minoritetsforelder. Jeg ønsket å høre deres tanker og meninger rundt foreldresamarbeidet for å komme nærmere et svar på problemstillingen min.

Kvalitativ forskningsmetode har flere forskningstilnærminger. Jeg har valgt å bruke en fenomenologisk tilnærming. Fenomenologi betyr læren om fenomenene (Dalland, 2015, s.57). I fenomenologiske undersøkelser er oppmerksomheten rettet mot den meningen mennesker legger i en opplevelse knyttet til en bestemt erfaring av et fenomen. Ifølge Postholm (2010) kan en innenfor en fenomenologisk tilnærming skille mellom et sosiologisk perspektiv og et psykologisk, individuelt perspektiv. Det sosiologiske perspektivet handler om å forske på en gruppe med flere individer, og se hvordan meninger utvikles og utformes i samspill med andre. Et psykologisk, individuelt perspektiv går ut på å finne ut hvordan enkeltindividet opplever et fenomen. En psykologisk, individuell tilnærming passet min oppgave godt, da jeg ønsket å fange opp mine informanters opplevelser, erfaringer og tanker rundt sin egen situasjon som yrkesutøvere og som foreldre.

3.2 Intervju

Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å få tak i intervjupersonens egen beskrivelse av den livssituasjonen hun eller han befinner seg i (Dalland, 2015, s.153). Jeg utarbeidet en intervjuguide med spørsmål, samtidig som jeg ønsket å ha en åpen intervjusituasjon. Det vil si at jeg forberedte meg på å komme med utspørrende tillegsspørsmål og eventuelt følge disse opp. Det er samtaleformen, det å skape kunnskap gjennom intervjuprosessen, som kjennetegner det kvalitative intervjuet (Dalland, 2015, s.167).

Jeg mener den fenomenologiske tilnærmingen var riktig for min oppgave. Jeg møtte mine informanter personlig og brukte noe tid på å prate litt om hverdagslige ting før jeg begynte på spørsmålene mine. Dette for å skape en god stemning, samt følelsen av trygghet og tillit. Jeg brukte båndopptager for å være sikker på at jeg husket alt mine informanter fortalte meg, samt kape stemningen og følelsene rundt svarene. Jeg opplevde at selv med en intervjuguide hendte det ofte at samtalen vandret til mindre relevante temaer. Dette har nok sammenheng med at jeg ikke er vant til å utføre intervjuer, og jeg ser i ettertid at jeg burde ha vært flinkere til å raskere komme tilbake til spørsmålenes kjerne. Allikevel føler jeg at jeg fikk masse informasjon jeg kanskje ikke ville fått, hadde jeg vært mer strukturert og ført et mer formelt intervju. Alt i alt føler jeg intervjuene gikk veldig bra.

3.3 Datainnsamling

Jeg tok kontakt med fire barnehager i Oslo øst, som jeg vet har en stor andel minoritetsbarn. Jeg sendte ut et informasjonsskriv og en presentasjon av meg selv og oppgaven min. Jeg var påpasselig med å informere om at jeg som student har taushetsplikt, og at alle informanter ville være anonyme. Jeg fikk en enorm respons fra barnehagelærere og minoritetsforeldre som ønsket å delta i prosjektet mitt. Det forteller meg at dette er en problemstilling som berører yrkesprofesjonen vår, og som vitner om et tydelig behov for å kunne snakke om det. Jeg endte opp med å velge tre informanter fra tre forskjellige barnehager.

Jeg vil her presentere mine informanter. Jeg omtaler barnehagelærerne som B1 og B2, og minoritetsforelderen som F1

B1 var ferdig utdannet barnehagelærer (tidligere førskolelærer) i 1995. Hun har etterutdanning innen flerkulturell pedagogikk og har jobbet i flerkulturelle barnehager de siste 15 årene. I dag leder hun en avdeling med 18 barn i alderen 3-6 år i en flerkulturell barnehage.

B2 var ferdig utdannet barnehagelærer i 2012. Hun gikk rett fra videregående skole til barnehagelærerutdanningen og har ifølge seg selv «lite erfaring i praksisfeltet». I dag leder hun en avdeling med 18 barn i alderen 3-6 år i en flerkulturell barnehage.

F1 kom til Norge fra Afghanistan i 2010. Hun har akkurat fullført norskprøve 3 og har ett barn i barnehagen.

3.4 Analysearbeid

Når intervjuene var over begynte jeg arbeidet med å transkribere. Dette var en tidkrevende prosess, da det var viktig for meg å forsøke å gjenskape eller beskrive mine informaners følelser og kroppsspråk rundt det de pratet om. Å skrive ut et intervju handler om å bevare mest mulig av det som opprinnelig skjedde (Dalland, 2015, s.179). Samtidig var det viktig for meg å forsøke å ikke fortolke noen av svarene gjennom mine egne filtre, og være så objektiv som mulig. Dalland (2015) sier at det muntlige språket er annerledes enn det skriftlige, og at vi av og til må slåss litt med skrivereglene (s.179). Dette opplevde jeg som utfordrende, men føler at jeg har fått frem det mine informanter fortalte meg på en god måte.

4. Analyse, tolkning og drøfting av funn

I dette kapittelet vil jeg, i overenstemmelse med mine teorier og i henhold til min intervjuguide, analysere intervjuene jeg har gjort med to barnehagelærere og en minoritetsforelder i tre ulike barnehager i Oslo. Mine informanter har blitt spurt om deres refleksjoner i forhold til foreldresamarbeid i praksis, noe som gir meg mulighet for å få et innblikk i deres forståelse rundt foreldresamarbeid.

4.1 Samarbeid

Alle mine informanter ser på foreldresamarbeidet som en svært viktig del av den pedagogiske virksomheten. For eks. til spørsmålet hvordan forstår du begrepet foreldresamarbeid?

B1 sier:

«Foreldrene er barnehagens største ressurs. Det kan kanskje høres rart ut, men det er et faktum at foreldrenes tilfredshet har mye å si for barnets trivsel i barnehagen».

Sitatet gir uttrykk for at dette har sammenheng med at barns trivsel og læring i barnehagen er knyttet opp mot foreldrenes tillit og trygghet ovenfor barnehagen og barnehagens personale. For små barn vil hjem og barnehage sammen utgjøre helheten i barnas liv (Glaser, 2013, s 18).

Det vil derfor være avgjørende at de to største arenaene i barnas liv samarbeider til barnets beste. Under intervjuet opplevde jeg at pedagogene ønsker å bli kjent med hva foreldrene er opptatt av og at foreldrene blir møtt av et personale om kan informere og begrunne barnehagens virksomhet på en god måte.

B1 legger vekt på at det er foreldrene som kjenner barnet sitt best, og F1 vil gjerne få lov til å fortelle om barnet sitt. Foreldre møter personalet i kraft av å være foreldre til ett eller flere barn i barnehagen (Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s.94). For å sikre et godt samarbeid tror jeg det er viktig å avklare sine ulike roller og anerkjenne hverandres kompetanse om barnet og for barnet.

Pedagogene har gjennom sin utdanning kunnskap om barns utvikling og er eksperter på å kunne legge til rette for barns utvikling gjennom lek og omsorg og fremme læring og

danning. Foreldrene på sin side er de som kjenner sitt barn best og kan gi viktig informasjon om sitt barn. På den måten vil man kunne oppnå et mer symmetrisk forhold til hverandre, og man vil kunne unngå «undervisningstonen» som Palludan (2005) beskriver i sitt doktorgradsarbeid.

Ved å bruke Gadammers hermeneutiske forståelsessirkel kan vi se at ved å dele vår kompetanse og informasjon om barnet, vil vi kunne tolke de ulike delene for å forstå helheten. På den måten vil både pedagoger og foreldre kunne se mer helhetlig på barnet og barnets behov, og slik kunne legge til rette for at barnets to hovedarenaer jobber sammen til barnets beste.

Allikevel viser undersøkelser at foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre ofte blir sett på som krevende og vanskelig. Ved spørsmål om våre holdninger og væremåte anses som en viktig faktor i foreldresamarbeidet svarer alle mine informanter bekreftende på dette. B1 sier:

«Mine holdninger har alt å si for hvorvidt jeg klarer å skape et godt foreldresamarbeid eller ikke. Vi har alle våre fordommer. Det er helt naturlig. Når vi møter mennesker som ser og kler seg annerledes enn oss selv er det lett å generalisere og lage oss før-forståelser. Det har en tendens til å bedre seg bare man blir litt kjent».

Dette utsagnet støtter opp under den franske sosiologen Pierre Bourdieu sine teorier om habitus og doxa. Dette vil ha innvirkning på det flerkulturelle samarbeidet, da vi vil møte mennesker med en annen habitus og doxa enn oss selv. F1 sier:

«Å møte det som er annerledes er ofte skummelt. Jeg ble så redd når jeg møtte barnehagelæreren første gang. Han var mann, uten hår og med tatoveringer. Jeg syntes han var skummel og ville ikke sende barnet mitt i barnehagen (...) Jeg tok feil, han er så god».

Vi ser av F1 sin kommentar at hun ble skremt av å møte denne barnehagelæreren som i hennes øyne så skummel ut og hvor hun ubevisst laget seg en før-forståelse av han. Det ligger naturlig i alle mennesker å styre mot mennesker som er mest mulig like en selv. Det vil gi en følelse av trygghet, forutsigbarhet og stabilitet. Det betyr etter min mening at det er viktig å være bevisst på at dette er et allmennmenneskelig fenomen og som berører oss alle. Bourdieus teorier gir oss innsikt i hvordan vår habitus og doxa kan gi oss ubevisste forventninger til hverandre som vi ikke har noen forutsetning for å leve opp til. Det vil derfor være viktig å være bevisst sin egen habitus og doxa for å unngå stereotype oppfatninger av andre mennesker. Stereotypier kan lett føre til fordommer, som igjen fører til annengjøring.

Den amerikanske filosofen Richard Rorty, gir oss i sin definisjon av «the othering» et brutalt bilde av hvor lett det er å gjøre «de andre» om til noe mindreverdige. Annengjøring kan fort føre til kulturisme, hvor kultur kan bli en slags formel som kan brukes som lettvinne forklaringer på fordommer (Dahl, 2015, s.71). Dette bekrefter B2 som sier:

» Jeg tar ofte et oppgjør med mine egne fordommer. Det er lett å dømme og lett å forklare ulikheter med kultur. Jeg blir ofte feig, og trekker meg nok fort i mange situasjoner».

Gitt denne forståelsesrammen kan vi tolke ordet kultur som en årsak til negativ praksis. Et hvert begrep om kultur innebærer en generalisering, da kultur viser til noe kollektivt, noe delt (Bredal, 2009, s.43). Det er et tankekors at begrepet kultur tillegges så mye vekt. Begrepet kultur er så kompleks og mangfoldig, men blir allikevel ofte redusert til en enkeltfaktor som en forklaring på ulike situasjoner. Hvordan vi møter hverandre i et flerkulturelt foreldresamarbeid, vil være formet av hvordan vi tenker kultur. Det vil derfor være naturlig å tro at det er behov for mer kunnskap og et mer bevisst forhold til hvordan man ser på kultur. Ved en beskrivende kulturforståelse vil man ikke se mennesker som individer, men snarere som en representant for en gruppe, hvor alle tenker og agere likt. Derimot ved en dynamisk kulturforståelse vil individet tre tydeligere frem som et menneske med personlige preferanser som stadig er i utvikling i samspill med andre. Det er allikevel viktig å være bevisst på at selv ved en dynamisk tilnærming til kulturbegrepet kommer vi ikke utenom at vi er alle bærere av kultur og at dette vil påvirke oss i større eller mindre grad.

4.2 Kommunikasjon

Språklige barrierer trekkes ofte frem som en vesentlig faktor for vansker i foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre. I rammeplanen for barnehagens oppgaver og innhold (2011) står det spesifisert at barnehagen har et spesielt ansvar ovenfor minoritetsforeldre til å forstå og gjøre seg forstått. Det betyr at det er pedagogens ansvar å finne strategier og verktøy for å kunne kommunisere med foreldrene. Dette oppleves for mange vanskelig. Ved spørsmål om hva en finner mest utfordrende i foreldresamarbeidet sier B2:

«Språket er vanskelig. Det oppstår mange misforståelser, og det skaper mye irritasjon og frustrasjon hos både personalet og foreldrene. Når språket ikke er tilstrekkelig, prøver jeg å tolke kroppsspråket så godt det lar seg gjøre. Jeg skulle ønske det var mer i utdanningen om hvordan man skal takle slike situasjoner».

B2 forsøker å tolke kroppsspråket for å vurdere om foreldrene har forstått det hun prøver å si, men føler selv hun mangler gode kommunikasjonsverktøy. Fagfolk skal være bevisste i sine handlinger i kommunikasjon med både barn og foreldre, og det er viktig å være klar over at kroppsspråket er en stor del av kommunikasjonen. Det å ha innsikt i hvordan kroppsspråket eller det non verbale språket fungerer er viktig, men også vanskelig da kulturelle koder kan skape misforståelser på lik linje med verbal kommunikasjon. Dersom vi ikke deler de samme kulturelle kodene, kan avlesningen ofte være feil (Dahl, 2015, s.176). Slik jeg ser det vil det være nødvendig å finne ulike strategier for å kunne oppfylle rammeplanens direktiver. B1 tar opp et viktig poeng:

«Det viktigste verktøyet i forhold til språkproblemer tror jeg er å vise at selv om jeg ikke skjønner alt, er jeg interessert i hva de prøver å formidle. Jeg vil gjerne forstå. Å være anerkjennende ovenfor foreldrene er utrolig viktig. Flerkulturell pedagogikk burde komme mer til syne i utdanningen vår».

Interesse for å ønske å forstå tror jeg er helt essensielt for å skape trygghet og tillit. I forhold til minoritetsforeldre er det mulig å kommunisere anerkjennende, selv om det kan være vanskelig å forstå alt foreldrene prøver å si med ord (Becher, 2013, s.64). Dette understøtter hva F1 forteller:

«Jeg blir så glad når personalet prøver å hjelpe meg til å forstå. Da tør jeg å prøve å snakke norsk også».

F1 beskriver at hun føler seg trygg på å prøve å snakke norsk ovenfor personalet i sin barnehage. Det er all grunn til å tro at dette personalet har lyktes med å skape gode samspillsmønstre med foreldrene. Jeg mener dette er praksis som kan knyttes opp mot det som kalles en ressursorientert tilnærming til mangfold. Det å skape handlingsrom for å ivareta kommunikasjonen med foreldrene vil legge grunnlaget for et godt samarbeid. Misforståelser som kan oppstå under kommunikasjonen er momenter alle mine informanter nevner i løpet av intervjuet. B1 sier:

«Det handler om å kunne kommunisere med mennesker som har et annet kulturelt ståsted enn deg selv. Det å prøve å tolke det som blir sagt og i mange tilfeller ikke sagt, krever innsikt og forståelse».

Det er viktig å huske på at vi alle er bærere av kultur og at vi alle har våre egne kulturelle referanserammer. Det vil si at vi er naturlig bærere av de normer, verdier og holdninger vi er vokst opp med og som har blitt en del av hvem vi er. Pierre Bourdieu sin teori om doxa underbygger dette. Det vil si at noe en selv tar som en selvfølgelighet, ikke nødvendigvis vil være så selvfølgelig for den en prater med. Øyvind Dahl (2015) sin kulturfiltermodell viser

hvor viktig det er å være bevisst på at alt man kommuniserer først går gjennom ens eget kulturfilter for så å gå gjennom mottakers kulturfilter. Hvis vi sammenligner det som var intendert mening hos avsenderen, med det som er mottatt mening hos mottakeren, ser vi at det har skjedd mye på veien (Dahl, 2015, s.91). Det er enkelt å forstå at det er her mange misforståelser mellom pedagoger og minoritetsforeldre oppstår. I slike situasjoner mener jeg det er viktig å tenke på hvilken forståelse vi har av begrepet kultur. Ved en forståelse av dynamisk kultur, som stadig er i endring i samspill med andre vil våre kulturfiltre også endres. Trekker vi i tillegg inn Gadammers hermeneutiske forståelsessirkel, hvor vi tolker deler for å forså helheten, mener jeg vi er langt på vei for å danne et godt grunnlag for kommunikasjon.

4.3 Innflytelse og medvirkning

I Rammeplan for barnehagens oppgaver og innhold kan vi lese:

«Personalet har ansvar for å gi foreldrene nødvendig informasjon om og begrunnelse for barnehagens virksomhet og invitere foreldrene til medvirkning» (KD, 2011, s.18).

Hvordan ivaretar pedagoger dette ansvaret? Ved spørsmålet: Hvordan ivaretas minoritetsforeldres mulighet for reel innflytelse og medvirkning sier B1:

«Det er viktig for meg at foreldrene føler at deres meninger og ønsker blir hørt og tatt på alvor (...) Jeg prøver å imøtekomme foreldrenes ønsker så langt jeg finner det forsvarlig. Det betyr ikke at jeg alltid er enig, men det betyr at jeg respekterer at vi ser ting forskjellig og at jeg anerkjenner deres synspunkter».

Den danske forskeren Palludan (2005) sier hun finner tegn på at barn med en sosioøkonomisk bakgrunn som ligner personalets, har større mulighet for medvirkning enn barn med ulik sosioøkonomisk bakgrunn. Det er grunn til å tro at dette også gjelder foreldrene. Dette understøtter Pierre Bourdieu sin teori om kulturell og sosial kapital. Vi kan tenke oss at mange minoritetsforeldre vil ha ulike forutsetninger for å bli inkludert i barnehagens hverdag og den pedagogiske praksisen grunnet ulik sosial og kulturell kapital. Det blir i slike sammenhenger viktig å se på hvilke forutsetninger pedagogene har lagt til rette for at minoritetsforeldre skal ha mulighet til å medvirke og hvilken posisjon foreldrene har i møte med personalet. Palludan (2005) sier: «Mange foreldre og barn med minoritetsbakgrunn blir posisjonert og selv posisjonerer seg i møte med barnehagens personale» (s.134). F1 sin kommentar understøtter dette:

«Det er læreren som vet mest om hva som er bra for barna. Han har gått på skole, det har ikke jeg. Jeg skjønner ikke alt som har med barnehage å gjøre. Jeg vet ikke helt hva jeg kan gjøre for å være mer med i det som skjer i barnehagen. Jeg vil gjerne lære mer.»

Jeg tolker F1 sine kommentarer at hun ser sin kulturelle kapital som underlegen pedagogens og på den måten posisjonerer seg deretter. Hun ønsker allikevel å medvirke i sitt barns barnehage, men hun virker usikker på hvilke forventninger hun kan ha til barnehagen og hvilke forventninger barnehagen har til henne. I følge Gjervan, Andersen og Bleka (2012) er det viktig at personalet utvikler en bevissthet både om hvilke muligheter man gir foreldrene til å dele tanker om sine barn, om hvordan foreldres innspill tas imot og om hvordan personalet presenterer og begrunner sitt arbeid for foreldrene (s.86). Det er ofte vi hører klager fra barnehagepersonalet om at minoritetsforeldre sjelden kommer på foreldremøter og hvor dette ofte kan tolkes som at foreldrene ikke er interessert i å delta. Kanskje vi heller må stille oss spørsmålet om hvordan vi som pedagoger kan legge til rette for at det blir meningsfullt for foreldrene å delta på disse møtene. B1 sier:

«Når det gjelder innflytelse på høyere nivå prøver jeg og mine kollegaer, å legge til rette for at flere minoritetsforeldre skal finne det meningsfylt å komme på foreldremøter. Istedenfor vanlige foreldremøter hvor styrer eller pedagogiske ledere bare står og prater har vi valgt å ha dialog- cafeer. Da deles foreldrene opp i små grupper. Det er etter min erfaring lettere å gi informasjon i små grupper. Dette fører også til at det er lettere for foreldre å tørre å si noe. På denne måten vil deres meninger komme frem, og forhåpentligvis gi en reell følelse av å kunne bidra og påvirke barnehagen».

B1 og hennes kollegaer viser at de har reflektert rundt hvordan man konkret kan jobbe for å inkludere foreldrene. I mine øyne vitner dette også om gode refleksjoner rundt hvordan man kan jevne ut maktbalansen og få en mer symmetrisk samarbeidsform. Det å legge til rette for at alle kan føle det trygt å si noe og få anerkjennelse for hva de har å si. Foreldre har behov for opplevelsen og følelsen av å ha en slags påvirkning i barnets situasjon i barnehagen, og bør da også få oppleve det gjennom personalet (Bø, 2002, s.52).

4.4 Støtte (forståelse) og mening

Mening har sammenheng med forståelighet sier Bø (2002). På spørsmålet om hvordan det legges til rette for at minoritetsforeldre skal få kjennskap til barnehagens mandat og barnehagens hverdag sier B1:

«Jeg har alltid en oppstartsamtale når jeg får nye foreldre. Der går vi gjennom barnehageloven og rammeplanen. I forkant kartlegger jeg om det er behov for tolk. Vi går gjennom dokumentene, og det er mulighet for foreldrene å stille spørsmål. Dette synes jeg fungerer svært godt, og jeg har fått tilbakemeldinger på at foreldrene har fått ett nytt syn på hva barnehagen er og står for».

I møte med noe som er ukjent vil vi ha forforståelser. B1 legger vekt på å møte nye foreldre så tidlig som mulig for å gjøre barnehagens pedagogiske virksomhet forståelig.

«Forståelighet dreier seg om at den informasjonen en får, kan knyttes an til noe kjent slik at den ikke svever i et tomrom og en ikke skjønner hva kan brukes til» (Bø, 2002, s.63). I møte med minoritetsforeldre kan man oppleve at mye er forskjellig, men det betyr ikke at vi ikke kan lære å forstå hverandre. Slik jeg tolker det åpner B1 opp for meningsutveksling, hvor likeverdighet og symmetri dominerer samtalen. Forståelse skapes i det sosiale rommet, i dialog og samhandling mellom mennesker (Dahl, 2015, s.24). Dette skaper kontrast til hva B2 forteller:

«Barnehagen jeg jobber i sender med foreldrene et informasjonsskriv på sitt morsmål om hva norsk barnehage er, samt en presentasjon av selve barnehagen og avdelingen barnet deres skal gå på. Jeg er usikker på hvor mange som leser den».

Vi ser at ved denne tilnærmingen er dialogen i samhandling med andre borte. Samtidig kan man stille et kritisk spørsmål til hvorvidt vi her som pedagoger fraskriver oss ansvaret som er pålagt oss gjennom våre styringsdokumenter. Er det slik at hvis foreldrene ikke spør så antar vi at de har forstått? Dette kan føre til at det oppstår misforståelse noe F1 sin kommentar underbygger. Hun sier:

«Jeg fikk et brev fra barnehagen med masse informasjon. Det som er problemet er at jeg kan ikke lese så mye. Jeg turte ikke si det, det var flaut».

Det er personalet sin oppgave og plikt å sørge for å gi foreldre trygghet til å kunne uttrykke seg i alle saker som har med barnehagen å gjøre. F1 følte det pinlig at hun ikke kunne lese så godt og valgte derfor å ikke si noe. Hvis vi følger Bourdieu sin tenkning om kulturell kapital ser vi at denne moren har en annen forutsetning for å forstå og dermed føle seg inkludert. Personalet må bli flinkere til å ta initiativ til å bli godt kjent foreldrene slik at det kan gis informasjon og begrunnelser på det som skjer i barnehagen på en forståelig måte og til den enkeltes forutsetning. Dette fordrer trygghet og anerkjennelse.

5. Konklusjon og avslutning

Å sette fokus på hvordan en kan bedre foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre er svært relevant i dagens samfunn. Barnehagene i Norge blir stadig mer mangfoldig og man møter barn og foreldre med ulike bakgrunn fra alle deler av verden.

Bakgrunnen for oppgaven min var at jeg selv følte jeg ikke klarte å møte minoritetsforeldrene på en god nok måte. Jeg opplevde fort at dette var et kjent fenomen for pedagoger. Dette fikk meg til å reflektere over hvorvidt vi som barnehagelærere er godt nok rustet til å møte disse utfordringene gjennom vår utdanning.

Jeg har gjennom oppgaven sett på ulike teorier som kan bidra til økt forståelse for hvorfor dette samarbeidet kan være vanskelig, samt sett på ulike kommunikasjonsmodeller for å belyse hvor viktig det er å være bevisst sin egen og andres kommunikasjon. Jeg har sett på ulike tilnærminger til mangfold og hvordan en kan skape en likeverdig dialog med foreldrene.

Jeg valgte å gjøre en kvalitativ undersøkelse, hvor jeg intervjuet to pedagoger og en minoritetsforelder. Jeg ønsket med dette å danne meg et bilde av hvordan foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre kan foregå i ulike barnehager. Hva er deres utfordringer og hvordan løser man ulike situasjoner? Jeg ønsket også å høre foreldrenes stemme, slik at jeg fikk belyst feltet fra flere vinkler.

Mine funn viser at det var forskjeller i hvordan pedagogene møtte minoritetsforeldrene. Noe av grunnen til dette kan være både utdanningsbakgrunn og antall år i feltet. Pedagogen som hadde etterutdanning i flerkulturell pedagogikk og mange års erfaring i barnehagen viste etter mitt skjønn at hun hadde gode verktøy for å møte de ulike utfordringene samarbeidet kan gi. Hun viste også at hun hadde et solid fundamentert verdisyn som gjorde henne trygg i sin yrkesrolle. Den andre pedagogen sa at hun slet med å finne gode verktøy for samhandling og fortalte at det kan være vanskelig å møte noen man oppfatter så forskjellig fra seg selv. Begge pedagogene mente at foreldresamarbeidet er en svært sentral del av den pedagogiske virksomheten og at et godt samarbeid har mye å si knyttet direkte opp mot barnets trivsel. De var begge tydelige på at samarbeidet til tider kan være svært krevende, grunnet blant annet språkbarrierer og vansker med kommunikasjonen og til ønsker og forventninger som kanskje bryter med majoritetsdiskursen over hva som er riktig og normalt. Det viste seg at de ulike

barnehagene hadde ulik praksis i hvordan man tilnærmet seg minoritetsforeldrene når det gjaldt spørsmål som innflytelse og støtte. En av barnehagene hadde en ressursorientert tilnærming ved at kreative konkrete tiltak var satt i gang for å øke foreldrenes reelle mulighet for innflytelse og støtte. Den andre barnehagen hadde ingen konkrete tiltak rettet mot minoritetsforeldre. Begge pedagogene etterlyste mer flerkulturell pedagogikk i grunnutdanningen.

Minoritetsforelderer jeg intervjuet virket godt fornøyd med samarbeidet, selv om det var noen utfordringer i starten. Hun virket trygg og fortrolig med at pedagogen har god kunnskap om barn og barns utvikling og hun følte hun ble møtt på en god måte av personalet.

Det må tas i betraktning at dette er en kvalitativ studie, med få informanter og på et lite geografisk område. Denne studien vil derfor ikke kunne gi noe svar på hvordan foreldresamarbeidet med minoritetsforeldre er generelt i Norge.

Jeg har lært mye gjennom arbeidet med denne oppgaven. Ikke minst har jeg lært mye om meg selv og mine egne holdninger og verdier. Jeg har gjennom teorien vært nødt til å reflektere rundt spørsmål jeg før tok for gitt.

For å forsøke å svare på problemstillingen min, gjentar jeg: Hvordan kan pedagoger skape et bedre samarbeid med minoritetsforeldre?

Pedagoger har slik jeg ser det behov for mer kompetanse på mange områder for å kunne skape et godt foreldresamarbeid med minoritetsforeldre.

Det første er kulturforståelse. Kulturforståelse handler om å ha innsikt i hvordan kultur preger den man er. Å være bevisst på både sin egen og andres kultur vil åpne opp for nye forståelser av den andre. Videre er det gode kommunikasjonsferdigheter og innsikt i ulike kommunikasjonsprosesser. Hvordan vi kommuniserer legger grunnlaget for alt samarbeid. Det å ha innsikt i hvordan stereotypier og fordommer lett kan oppstå i samtaler, makt, kulturelle referanserammer og non verbal kommunikasjon vil være helt grunnleggende for å skape tillit og trygghet.

Det viktigste punktet slik jeg ser det er pedagogen selv. Som pedagog er det viktig å ta et bevisst standpunkt til sine egne holdninger og verdier. Det å være bevisst på sin egen habitus og doxa og hvordan det påvirker måten vi tenker og handler på vil være viktig. Gjennom

kritisk refleksjon til oss selv og vår egen praksis må vi huske å heve blikket og se ting fra nye vinkler. Hvem er jeg i møte med deg?

Jeg ønsker å avslutte med et sitat fra ”Over profesjonelle barrierer” skrevet av Naushad Ali Qureshi (2009):

«Den andre kan vi i hovedsak gjøre lite med, vi vet ikke hvem vi møter. Det vi kan gjøre noe med, er oss selv i forhold til utøvelsen av yrkesrollen. Vi kan bli bedre til å kommunisere med andre» (s.214).

6. Referanseliste

Becher, A.A. (2015). *Flerstemmig mangfold: samarbeid med minoritetsforeldre*. Bergen: Fagbokforlaget

Bourdieu, P. (2002). *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax forlag.

Bredal, A. (2009). Mellom det generelle og det spesielle: I Eide, K., Qureshi, N.A., Rugkåsa, M. & Vike, H. (Red.). (2009). *Over profesjonelle barrierer*. Oslo: Gyldendal forlag

Bø, I. (2002). *Foreldre og fagfolk: foreldrenes og samarbeidets vilkår*. Oslo: Universitets forlaget.

Dahl, Ø. (2015). *Møter mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Oslo: Gyldendal

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal

Drugeli, M.B & Onsøien, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler- gode dialoger*. Oslo: Cappelen akademiske forlag.

Eide, K., Qureshi, N.A., Rugkåsa, M. & Vike, H. (Red.). (2009). *Over profesjonelle barrierer*. Oslo: Gyldendal forlag

Eriksen, T.H. (red) (2001). *Flerkulturell forståelse*. Oslo Universitets forlaget.

Eriksen, T.H & Sajjad, T.A. (2011). *Kulturforskjeller i praksis*. Oslo: Gyldendal akademiske forlag

Gadamer, H.G. (2010). *Sannhet og metode. Grunntrekk I en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax forlag

Gitz-Johansen, T., Andersen, C.E., Engen, T.O., Kristoffersen, C.S., Skoug, L.O., Sand, S & Zachrisen, B. (2011). *Den flerkulturelle barnehagen i rurale områder: Nasjonal surveyundersøkelse om minoritetsspråklige barn i barnehager utenfor de store byene*. Elverum: Høyskolen I Hedmark

Holm, I.M. (2011). *Somaliere og norsk skole. En studie av somaliere I Norge med særlig fokus på relasjoner mellom lærere og foreldre*. Tromsø: Universitetet I Tromsø

Gjervan, M., Andersen, C. E. & Bleka, M. (2012). *Se mangfold!: Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen* (2. utg.). Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2004-2009). *Likeverdig utdanning i praksis! Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004–2009*. Lokalisert på:

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ufd/bro/2003/0010/ddd/pdfv/195321-strategiplan.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (rev. utg.). Lokalisert på <http://www.udir.no/Barnehage/Rammeplan/Rammeplan-for-barnehagens-innhold-og-oppgaver/>

Palludan, C. (2005). *Børnehaven gør en forskel*. København: Danmark Pædagogiske Universitets Forlag.

Postholm, M.B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ravn, B. (1995). Innledning. I Arneberg, P.&Ravn.B.(red): *Mellom hjem og skole: et spørsmål om makt og tillit*. Oslo: Praxix.

Rorty, R. (1993). Human rights, rationality and sentimentality. In S. Shute, & S. Hurley (Eds.), *On human rights*: 112-134. New York: Basic Books.

Spernes, K & Hatlem, M. (2013). *Den flerkulturelle barnehagen i bevegelse: teoretiske og praktiske perspektiver*. Oslo: Gyldendal akademiske forlag

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide: Jeg vil begynne intervjuet med å fortelle om formålet med intervjuet. Jeg vil også informere om at intervjuet er anonymt, at de deltar frivillig og at ingenting av det de forteller meg vil kunne spores tilbake til de.

Bakgrunn:

Pedagoger:

- Når ble du utdannet barnehagelærer?
- Har du noen etterutdanning?
- Hvor lenge har du jobbet som pedagogisk leder?

Foreldre:

- Hvor lenge har du/dere bodd i Norge?
- Vil du/dere fortelle litt om dere selv?

Samarbeid:

Alle: Hvordan forstår du begrepet samarbeid?

Hvorfor er det viktig å ha et godt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet?

Holdninger og verdier:

Alle: I hvor stor grad tror det egne holdninger og verdier har å si for samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet?

Kommunikasjon:

Alle: Hva finner du mest krevende med samarbeidet?

Innflytelse og medvirkning:

Pedagogene: Hvordan ivaretar dere minoritetsforeldres mulighet for reel innflytelse og medvirkning?

Foreldre: Hvordan føler du at det legges til rette for at du/dere har innflytelse og medvirkning i barnehagen?

Støtte (forståelse) og mening:

Pedagogene: Hvordan legges det til rette for at minoritetsforeldre skal få kjennskap og informasjon om barnehagens mandat og hverdag?

Foreldre: Hvordan føler du at barnehagens personale har lagt til rette for at du skal få forståelig informasjon om barnehagens mandat og hverdag?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til pedagoger og foreldre

Til pedagoger og foreldre med minoritetsbakgrunn

Hei. Mitt navn er Therese Weymar. Jeg går siste året på barnehagelærerutdanningen ved høyskolen i Hedmark. Jeg skal skrive en bachelor oppgave som omhandler hvordan pedagoger kan legge til rette for et bedre samarbeid med minoritetsforeldre.

I den forbindelse ønsker jeg å komme i kontakt med barnehagelærere og minoritetsforeldre som ønsker å dele erfaringer og tanker rundt foreldresamarbeid. Intervjuene vil vare ca 30 minutter. Jeg møter dere der hvor det passer dere best. Intervjuet vil bli tatt opp på båndopptaker, men vil bli slette så fort jeg er ferdig med det. Jeg som student har taushetsplikt og det vi prater om i intervjuet vil ikke kunne spores tilbake til dere, og være helt anonymt.

Studieledere ved HIHM er Karin Moen og Inger Vigmostad. Min veileder for denne oppgaven er Sphresa Basha.

Har du lyst til å være med på dette ring meg på telefon 92887123 eller send meg en mail: therese.weymar@live.no

Håper å høre fra dere.

Med vennlig hilsen

Therese Weymar

Vedlegg 3: Følgeskriv fra Høgskolen i Hedmark**Bachelor barnehagelærerutdanning våren 2016 - følgeskriv**

I følge retningslinjene for barnehagelærerutdanning skal bacheloroppgaven legges til det siste studieåret. Den skal være profesjonsrettet og bygge på kunnskap fra ett eller flere av kunnskapsområdene og/eller fordypingen. Arbeidet med bacheloroppgaven skal øve studenten i å planlegge og gjennomføre et sjølstendig arbeid i tråd med faglige og metodiske krav og forskningsetiske retningslinjer.

I forbindelse med studiet trenger våre studenter mulighet til å komme ut i barnehager eller andre institusjoner for å samle inn empirisk materiale til bacheloroppgaven. Dette innebærer ingen forpliktelser for dere om veiledning. Datamaterialet vil bli behandlet etter barnehagens regler og gjeldende etiske regler i henhold til lov og forskrifter om anonymisering slik at ingen informasjon kan tilbakeføres til bestemte barnehager eller involverte enkeltpersoner.

Studentene skal ikke bruke metoder som har meldeplikt og krever godkjenning hos NSD.

Det bekreftes at student: Therese Weymar

studium: Barnehagelærerutdanningen BLUS arbeider med bacheloroppgave på Barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Hedmark

Studentens veileder ved Høgskolen er Sphresa Basha

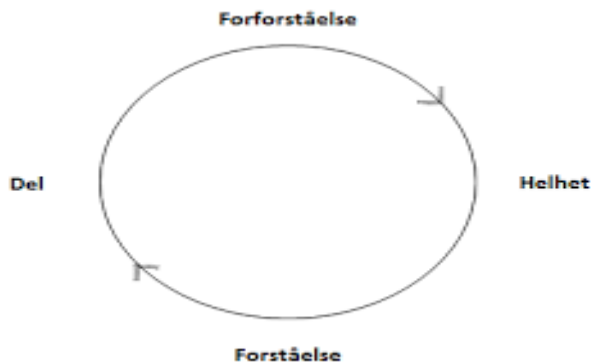
Med vennlig hilsen

Høgskolen i Hedmark

Karin Moen og Inger Vigmostad

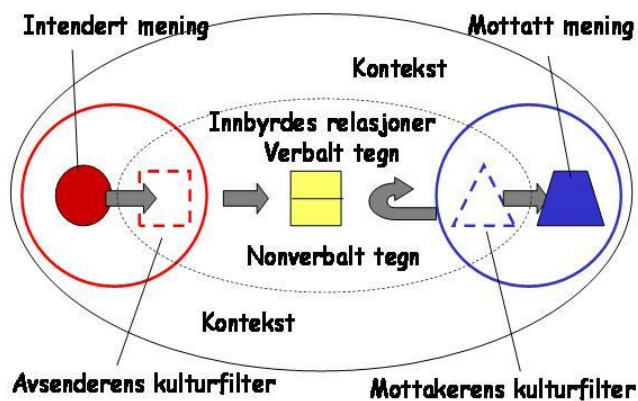
Studieledere

Vedlegg 4: Figurer fra oppgaven

Figur 1. Den hermeneutiske sirkel – Side 16 i oppgaven.

Funnet på s. 117 i: Dahl, Ø. (2015). *Møter mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Oslo: Gyldendal

Figur 1.2 Øyvind Dahls kulturfiltermodell – side 18 i oppgaven.

Funnet på s.91 i: Dahl, Ø. (2015). *Møter mellom mennesker: Innføring i interkulturell kommunikasjon*. Oslo: Gyldendal